

Етнографски музеј у Београду, Манакова кућа, Београд

DOI 10.5937/kultura2067106D

УДК 069.538:39(497.11)

39:929 Црниловић Х.

оригиналан научни рад

ЕТНОГРАФСКА СПОМЕН- ЗБИРКА ХРИСТИФОРА ЦРНИЛОВИЋА, ДАР И ОПОМЕНА

Сажетак: Христифор Црниловић (Власотинце 1886–1963) био је сликар, професор сликања, етнограф-аматер и колекционар предмета материјалне културе, народних знања и умотворина. Своју велику етнографску збирку желео је да поклони граду Београду како би била стално пред очима јавности. Од првих разговора с представницима града Београда 1958. године, када је установљено да збирка има велику културну и историјску вредност, до реализације његове првобитне замисли у потпуности је дошло тек након 10 година, нажалост 5 година након његове смрти. У складу са савременим тенденцијама и теоријама развоја музеја и музеологије, као и новим визијама схватања улоге музеја у друштву, поред већ устаљених облика активности, организовања привремених изложби, предавања, просветно-педагошког рада, стручњаци Етнографског музеја препознају потенцијале за нов начин рада с публиком у Манаковој кући кроз едукативне програме за изучавање старих заната, разноврсних вештина, народних рукотворина и старих уметничких техника. Овај иновативни вид укључивања публике у процес очувања нематеријалног културног наслеђа и сарадња с другим установама и институцијама културе део је плана рада у Манаковој кући од деведесетих година прошлог века и непрестано траје до данас.

Кључне речи: Христифор Црниловић, Етнографска спомен-збирка, музеологија, едукативни програми

Христифор Црниловић (Власотинце 1886–1963) био је сликар, професор сликања, етнограф-аматер и колекционар предмета материјалне културе, народних знања и умотворина. Своју велику етнографску збирку желео је да поклони граду Београду како би била за стално представљена јавности. Међутим, од првих разговора са представницима града Београда 1958. године, када је установљено да збирка има велику културну и историјску вредност¹, до реализације његове првобитне замисли у потпуности дошло је тек након 10 година, нажалост 5 година након његове смрти.

Брига о збирци поверена је стручњацима Етнографског музеја, а за њен смештај одређена је Манакова кућа. Ратислава Вукотић и Јасна Бјеладиновић, кустоси Етнографског музеја, преузеле су комплетну збирку Христифора Црниловића. Колекцију су обрадиле и припремиле сталну изложбу „Народне ношње и накит централнобалканског подручја 19. и у првим деценијама 20. века” која је свечано отворена 17. новембра 1968. године. Родољубиви чин Христифора Црниловића и његов рад на очувању културног наслеђа омогућио је да стручњаци Етнографског музеја у Манаковој кући више од пола века буду непрестано ангажовани на актуелизацији знања стечених изучавањем народне традиције, потрагом за најбољим начином комуникације с публиком и презентацијом резултата истраживања различито интерпретираних на пољу музеолошке етнологије. Етнографска спомен-збирка Христифора Црниловића са 2600 предмета материјалне културе, 1500 фотографских записа на негативима и стакленим плочама којима је документовао своја истраживања и 22 000 страна рукописне грађе, која прати овај колекционарски и истраживачки подухват, доступна је стручној и широј

---

¹ „Данас је сличне предмете врло тешко, или сасвим немогуће, набавити, пошто су скупљани на терену пре 30-40 година када су се још могли наћи, док су данас нестали, а са њима и материјал од кога су направљени, начин рада и људи који су их израђивали. Као стручњак професор Црниловић умео је да одабере лепе, карактеристичне и ретке примерке често уникате. Извесни примерци из збирке не налазе се ни у једном од југословенских музеја, а поједини предмети заступљени су само са по једним примерком у неком од музеја у земљи. Својом величином, разноврсношћу предмета по територијалном и етничком пореклу као и по временском раздобљу које обухвата збирка професора Црниловића пружа драгоцене изворе за научна истраживања, нарочито упоредна. У Етнографском музеју у Београду налази се прикупљени материјал не само из Србије већ и из других република, али музеј не располаже таквим вредностима какве има збирка професора Црниловића, па би њено евентуално преузимање значило значајно културно и научно обогаћење Београда. Збирка својом целином израженом кроз богатство ретког етнографског материјала а такође и посебно значајним примерцима представља културну реткост и вредност” из комисијског извештаја 1958. године, документација Етнографског музеја.

јавности кроз изложбене и пратеће програме, педагошко образовни програм и изложбе самосталних уметника. Највећи део Етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића настајао је између два светска рата, за време његовог радног ангажовања у Скопљу и након Другог светског рата у родном Власотинцу где је живео до смрти (1963). Значај ове колекције је у томе што је аутор прикупљајући предмете изучавао и феномене на које се односе и примењивао јасну методологију рада којом је постигнуте резултате смештао у шири контекст проучавања материјалне и духовне културе градске и сеоске средине централног Балкана у којој су доминирале као засебне естетике.² Тиме је рукописна грађа уз фотографије заједно с прикупљеним предметима сеоске и градске ношње, предмета покућства, занатских производа и алата, накита и другог непроцењива као извор података за савремена истраживања и поставке у проучавању и очувању традиције, кроз који су стручњаци Етнографског музеја својим старањем уградили и своје личне и професионалне напоре и постигнућа.

Пред нама је текст којим су обухваћене активности које су пратиле јубилеје везане за животни пут Христифора Црниловића и живот његове збирке након његове смрти. Десетогодишњица отварања Етнографске спомен-збирке обележена је изложбом *Христифор Црниловић – сликар и колекционар*. У приземљу Манакове куће могао се видети животни пут Христифора Црниловића, приказани су предмети из збирке који нису на сталној поставци (примерци грађанске ношње и накита, затим оружје, прибор за писање, бочице за мирис, зарфови, кутије за накит). Изложба је представила уметничко стваралаштво Христифора Црниловића са 24 слике углавном женског акта и портрета рађене у техници пастела, угља, уља. Приказане су и слике *Аутопортрет* и *Маслина са Крфа*, за ову прилику позајмљене од Народног музеја. Аутор ове изложбе била је Јасна Бјеладиновић, а ликовни уредник Радмила Лазаревић.³ Нина Сеферовић (1947–1991), руководилац Збирке од 1984. до 1989. године, 1986. године приредила је изложбу *Фотографије Христифора Црниловића* којом је обележено 100 година од његовог рођења. На изложби је приказан део његовог врло богатог фотографског рада. Највећу пажњу при снимању Христифор Црниловић је посветио основној теми својих етнографско-колекционарских интересовања – народној ношњи и накиту. Снимљене су у Македонији и

---

2 Рукописна грађа Христифора Црниловића.

3 Бјеладиновић, Ј. (1979) Десет година Етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића, *ГЕМ* 43, Београд, стр. 193.

Србији између два светска рата.⁴ Те 1986. године десила се тиха инаугурација урбане антропологије у музејске поставке изложбом *Реквизити навијача* Ивана Ковачевића и Нине Сеферовић, револуционарна по теми и поставци коју је реализовао Коста Бунушевац. Нина Сеферовић која је у то време била задужена за програм Манакове куће, доста смело је унела промену у представљању музеолошког предмета и музејском поставком каква се није видела до тада. Овом изложбом освешћена је потреба за истраживањима навијача као субкултуре и пре него што су добили заслужено место на пољу истраживања антропологије.⁵ Период у којем је збирку водила Нина Сеферовић обележен је студијским изложбама којима је била аутор и значајним међународном сарадњом. Поводом обележавања сто десет година од рођења Христифора Црниловића 1996. године приређена је изложба *Из занатске прошлости Балкана – Христифор Црниловић прикупљач етнографског блага* Драгане Стојковић, уз ликовну реализацију Бранке Боројевић – Џокић. Експонате су чинили предмети из збирке, фотографије, скице и делови Црниловићевог текста из рукописне грађе која се односи на порекло и развој појединих уметничких заната на централнобалканском подручју у 19. и првим деценијама 20. века. Приказани су следећи занати: дунђерство (народно градителство), дограмацилук (грађевинска столарија у служби опремања ентеријера), копаница (уметници дрворез), зографија (поствизантијско црквено сликарство), кујунцилук (израда накита), терзијски занат (израда градске ношње). Представљањем сликарског опуса изложбом *Христифор Црниловић – слике*, обележено је 30. година рада Етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића. У оквиру изложбе представљене су 34 Црниловићеве слике и документациони материјал који се односи на његов сликарски рад. Слике су рађене техником пастела и уља, у мањој мери су у питању цртежи рађени оловком и угљеном. Теме на сликама су углавном студије људске фигуре, затим портрети и мањи број пејзажа и мртве природе. Слике су настале у периоду између 1918. и 1959. године. Активности везане за обележавања 40 година рада легата Христифора Црниловића започете су 2008. године изложбом *Истраживање – професија или страст*. У овој години одржана је и летња школа која је имала за циљ да полазницима пружи основни појам о породичном наслеђу кроз предавања и радионице. Као резултат овог дружења настала је изложба Ђака *Етнолошко наслеђе*

---

4 Сеферовић, Н. (1986) *Фотографије Христифора Црниловића*, каталог изложбе, Београд.

5 Марко Стојановић, О Нини, навијачима, музеју и нама..., каталог изложбе Прича о Нини, у припреми...

моје породице на којој је представљен њихов самостални истраживачки рад. Деведесетих година двадесетог века поред тешких друштвено-политичких и економских прилика, рад Етнографског музеја у Манаковој кући запамћен је по међуинституционалној сарадњи, педагошком раду којим се културно наслеђе и традиција тековинама које легат Христифора Црниловића носи приближава школској публици, а кроз унапређење рада радионица о традиционалним занатима и широј публици заинтересованој за овај део наслеђа. На радионицама и школама традиције кустоси представљају знања о празницима годишњег циклуса, а полазници активним учешћем усвајају најважније појмове, вредности и идеје о очувању традиције. Тако су запамћене радионице о Божићу које су пратиле, ликовне, књижевне и радионице глуме чији је заједнички резултат била представа *Шта је Божић?* којом су деца гостовала и у дому за незбринуту децу. Школа народне традиције обележила је и прославу Ускрса 1995. године уз предавања, радионице украшавања јаја, а резултат је била представа полазника драмске секције *Прича о Ускрсу* и избор за најлепше украшено јаје.

У овом периоду рада Манакове куће започета је сарадња са студентима Факултета примењене уметности Одсека костима, који су инспирисани сталном поставком креирали своје радове. Тако су настали циклуси изложби *Од старог ка новом* студената професорке Зоре Живадиновић Давидовић који су се одржавали од 1995. до 1998. године. Сарадњом студената Факултета примењених уметности и Филозофског факултета – Одељења за етнологију и антропологију у 2000. години, настала је изложба цртежа и фотографија *Ког је рода одевање?* – као резултат заједничких теренских истраживања кроз које су анализирали одевање становника Београда. Организована је и дискусија на тему културне конструкције рода кроз одевање која се одржала у оквиру ове интригантне изложбе. Рад на актуелизацији вредности које легат носи потврђен је учешћем у манифстацијама као што су *Музеји у Србији – 10 дана од 10 до 10* и *Ноћ музеја*. Поред активности Етнографског музеја који је самостално или кроз међуинституционалну сарадњу на државном и међународном нивоу остварио завидан успех на пољу музеологије, изложбени простор Манакове куће био је место где су подршку могли наћи и уметници на различите начине инспирисани народном традицијом. Десетогодишњица ове сарадње обележена је догађајем *Изложбе у Манаковој кући (1991–2001)* – продајном изложбом слика и уметничких предмета аутора који су од 1991. до 2001. године самостално излагали у Манаковој кући.

*Едукативни програми старих
уметничких заната у Манаковој кући*

У складу са савременим тенденцијама и теоријама развоја музеја и музеологије као и новим визијама схватања улоге музеја у друштву, поред већ устаљених облика активности, организовања повремених изложби, предавања и просветно-педагошког рада, стучњаци Етнографског музеја препознају потенцијале за нов начин рада с публиком у Манаковој кући кроз едукативне програме за изучавање старих заната, разноврсних вештина, народних рукотворина и старих уметничких техника. Овај иновативан вид укључивања публике у процес очувања нематеријалног културног наслеђа и сарадња с другим установама и институцијама културе део је плана рада у Манаковој кући од деведесетих година прошлог века и непрестано траје и данас. Идејна основа целог пројекта едукативних радионица старих заната и уметничких техника настала је за време изложбе *Торбе Србије у функцији преноса добра*, ауторке Софије Костић, кустоса Етнографског музеја у Београду, која је одржана у Манаковој кући 1990. године. У време трајања изложбе одржана је радионица ткања као пратећи део програма изложбе са циљем упознавања и очувања традиционалног начина ткања и његове примене у савременим условима. Радионица је изазвала велико интересовање публике, и то је била велика мотивација за сараднике изложбе Бранку Боројевић Џокић, пројектанта изложбе и Надежду Ристић Влајковић, дипломираног сликара текстила да направе озбиљнији програм за курс ткања са предавањем и практичном наставом. Овај курс, одржан у оквиру изложбе *Торбе Србије у функцији преноса добара* био је претеча и инспирација свих каснијих. Предавачи-инструктори ангажовани у пројекту од почетка, били су цењени стручњаци, примењени уметници, кустоси и сарадници Етнографског музеја у Београду.

Драгана Стојковић, кустос и руководилац Манакове куће од 1990. до 2014. године преузима улогу главног организатора и координатора пројекта и програма рада курсева у функцији популарисања етнографског наслеђа у музеју.⁶ Школа ручног ткања у Манаковој кући имала је у почетку форму курса који је трајао две недеље, али временом, на инсистирање самих полазница, продужена је на месец а затим на три месеца. Наставни програм је обухватао, поред практичног, и теоријски део на коме су се полазнице упознавале са историјом ткања у свету и код нас, врстама и деловима разбоја,

---

⁶ Стојковић, Д. (1995) ГЕМ, књ. 58-59, ур. Влаховић, П., Београд, стр. 207-216.

врстама преплетаја, орнаментиком заступљеном на ткањима код нас и врстама финалне дораде тканина. Учеснице курса су и после завршене обуке остајале у контакту с предавачем и организаторима; тако су организовани заједнички састанци названи „Клуб ткаља”. Касније, у октобру 1997. године при Етнографском музеју, са седиштем у Манаковој кући, оснива се „Удружење за очување и развој ручног ткања”. Први председник удружења, а потом и почасни члан била је професор Надежда Ристић Влајковић. Током времена у Удружење је учлањено више од 60 жена. Основни циљ и задатак Удружења био је очување и развој вештине ручног ткања као дела наше културне баштине и његовог приближавања урбаној средини, односно сензибилитету савременог човека. У оквиру својих активности Удружење организује колективне и помаже ауторске изложбе својих чланица.

Изложбе „Удружења за очување и развој ручног ткања” тематски су одређене и организоване на високом дизајнерском нивоу. Прва изложба приређена је од 2 до 11. јуна 1998. године у Манаковој кући с темом *Ткани јастуци*. Полазнице а често потом и чланице „Удружења за очување и развој ручног ткања” различитих су професија и старосне доби. Један број је запослен и ткање види као могућност допуне породичног буџета, а некима ткање постаје основно занимање. Међутим, ово није једини мотив савладавања ове вештине, већ је много израженија потреба за аутентичним стваралаштвом као делом вишег степена развоја сопствене културе и неговањем традиционалног заната. Интересовање за овај курс непрестано траје до данас.

Први предавач и едукатор курса ручног ткања од 1990. до 2001. године била је, као што је претходно наведено, професор Надежда Ристић Влајковић, дипломирани сликар текстила, затим од 2001. до 2011. године предавање наставља мр Вера Марковић, а од 2011. до данас, можемо слободно рећи, школу ткања маестрално води Ивана Чолић, академски сликар-сценограф, члан УЛУПУДС-а и Удружења за очување и развој ручног ткања. Већ традиционално полазнице, после завршеног курса излажу на заједничкој изложби своје изведене радове. Курс керамике у Манаковој кући мотивисан је великим успехом курса ткања а иницијатори су били, тадашњи директор Етнографског музеја у Београду Бранко Радивојевић, професор и предавач на Факултету примењених уметности Бранислав Стајевић и руководилац Манакове куће Драгана Стојковић. Препознавањем потребе да се отргне од заборава један од важних традиционалних и уметничких заната као што је грнчарство, саставили су озбиљан стручни програм обуке прилагођен различитим профилима

полазника. Програм је комбинован практичном наставом са Одсека керамике Факултета примењених уметности и тематским предавањима из области етнографског наслеђа грнчарског заната од стране стручњака из Етнографског музеја. Вешто уклопљена теоријска и практична обука реализована је тако кроз сарадњу две институције. Полазници су упознани са историјом и развојем грнчарије и керамике путем предавања. У практичном делу обука је рађена по основном програму Факултета примењених уметности: припрема глине, обликовање руком, рад на точку, печење бисквита, различите врсте декорације, техника глазирања и глазурно печење. Први предавачи овог курса били су млади, али већ истакнути академски уметници, керамичари: Александар Куцина, Мирољуб Драмићанин, Љубица Узелац и Антонија Драгутиновић.

Овај курс је од почетка такође изазвао велико интересовање. Велики број заинтересованих полазника подељен је у неколико група. Сваку поједину групу водила су по два предавача. Огромно знање и искуство професора Бранислава Стајевића од самог почетка имало је велику улогу. Као творац идејног концепта професор Стајевић је био и главни надзорник курса. На самом почетку одржао је два предавања: *Керамика у педагошком раду* и *Скулптурална керамика*. Прво предавање било је намењено полазницима курса керамике, а друго полазницима курсева керамике и вајарства. У оквиру концепта курса одржано је још низ занимљивих предавања као што су: *О кинеској традиционалној керамици*, предавање одржано 10. јануара 1993. године, предавач је била Бранислава Јевтовић, књижевник; затим др Биљана Ђорђевић која је у првој групи завршила курс керамике, одржала је предавање 26. јуна 1994. године *Развој керамике кроз праисторију и античку Грчку*.

Временом су курсеви керамике прерасли у праву школу керамике. Прва изложба на којој су представљени радови полазника курса керамике била је заједничка с полазницима курса вајарства и одржана је 1992. године, од 30. јануара до 15. фебруара с називом *Керамичари и вајари – аматери*. Изложби је претходило предавање проф. Бранка Стајевића с темом *Скулптурална керамика*. Отварање изложбе пропраћено је пригодном доделом диплома, што је касније усвојено као модел за све курсеве у Манаковој кући. Током 1997. године одржана је Летња школа керамике у Злакуси, што је резултирало отварањем заједничке изложбе радова професора-предавача и полазника летње школе насталих на том курсу под називом „Злакуса ’97”. Отварање је било 20. новембра, а изложени су радови Милана Савића, Антоније

Драгутиновић, Мирољуба Драмићанина и полазника школе. Полазници наредних курсева керамике имали су у програму редовну посету селу Злакуса и на тај начин прилику за обуку у изради традиционалне грнчарије. Без сумње, курс керамике привукао је највеће интересовање и остварио запажене резултате у односу на остале курсеве у Манаковој кући. Курс, а сада Школа керамике у Манаковој кући намењени су свима без обзира на узраст и професију. Често полазници који су ту од самог почетка курса настављају да долазе и даље јер поред стручне обуке, у Манаковој кући влада пријатна атмосфера уметничког дружења и релаксације од свакодневних обавеза. Таквој уметничкој атмосфери погодује и амбијент старе куће, која са својом етнографском спомен-збирком као и великим уметничким благом инспиративно делује у овој области креативног стваралаштва. Многи од полазника курса и данас се баве професионално или из љубави овим уметничким занатом. Курс вајарства у Манаковој кући трајао је кратко. Предавање и обуку водила је Лепосава Милошевић Сибиновић, наш познати академски уметник. У почетку је курс наишао на добар одзив јавности, о чему најречитије говоре изузетни радови полазника курса. Програм је обухватао примену моделовања у свакодневном животу, израду конструкција за одређену композицију, моделовање у глини, припремни поступак за ливење у металу, воску, пластици, патинирање, могућност умножавања, итд. Знање стечено на овом курсу било је веома корисно како за полазнике, будуће аматере – вајаре, тако и за музејске стручњаке – конзерваторе који га могу применити у музејском раду.

Школа традиционалног веза у Манаковој кући одвија се организовано од пролећа 2018. године. Пре тога, радионице народног веза током деведесетих година у Етнографском музеју и Манаковој кући одржаване су повремено, више у формама пратећих програма тематских изложби. Оформљен је стручни тим који је урадио програм за четворомесечну школу традиционалног веза у Манаковој кући. Сваком новом почетку школе претходи стручно етнографско предавање о народном везу на тлу Србије праћено фотодокументацијом из фонду збирке Етнографског музеја и легата Христифора Црниловића. У стручном тиму налазе се: Ирена Филеки, музејски саветник и руководилац збирке веза и чипке у Етнографском музеју у Београду, Данијелка Радовановић, конзерватор саветник Етнографског музеја у пензији, др Вера Марковић, ванредни професор на ФДУ-у и сарадник Етнографског музеја у Београду, Милена Ђурица, дипломирани сликар-костимограф и кустос Манакове куће као и Маја Марјановић, кустос етнолог у Манаковој кући.

Од самог почетка основни циљ рада *Школе традиционалног веза* је да буде у најужој вези са истраживачко-оперативним радом стручњака из ове области у Етнографском и сродним музејима као и повезивању с бројним удружењима из ове области друштвене активности. Поред устаљеног мишљења у нашем друштву да се умећа из ове области могу стећи самостално, из различитих извора као што су часописи, брошуре и све чешћи извори информација на интернету и друштвеним мрежама, управо искуство тематски организованих радионица показује незаменљивост и важност радионица у очувању овог нематеријалног културног наслеђа и његовој заштити. Богати фонд спомен збирке Христифора Црниловића и стручна анализа техника показују неопходност оваквих радионица како би се сачувала аутентичност нашег културног наслеђа у односу на етничку, регионалну и временску особеност. Поред основних техника веза по писму и по броју, обрађује се и техника Косовског веза која се налази на листи предлога за програм заштите нематеријалног културног наслеђа Републике Србије. Такође, полазници изучавају и стару технику апликација која је доста коришћена током средњег века у народном и дворском везу као и техника златовеза. Полазнице школе су одушевљене богатством нашег традиционалног веза који овде могу да изуче и директно виде на изложеним експонатима сталне поставке у Манаковој кући. Обнављање програма у Манаковој кући последњих неколико година поново буди интересовање публике и добија на значају у стручној јавности. Освежено је увођењем школе традиционалног накита из Косовског Поморавља *Плетење гривне од манистра* и радионицама *Десет дана филигран*. Радионице *Десет дана филигран* су у Манаковој кући данас у посебној сфери интересовања код публике а такође и музејских стручњака и сарадника. Предавачи на радионицама филигран су наш у свету запажен мајстор филигран Горан Ристовић-Покимица и Ивана Стојановска Станковић. Радионице традиционалних заната тематски се најчешће везују за етнографску спомен збирку и богат истраживачки рад Христифора Црниловића сачуван у његовој рукописној грађи. Не тако давно, 8. фебруара 2019. године Етнографски музеј прославио је пола века у Манаковој кући. Ових пола века стручњаци нашег музеја улажу стручне напоре да се фасцинација ликом и делом Христифора Црниловића пренесе на нове нараштаје и на најбољи начин оправда поверење које им је указано. Надамо се да ће на примеру човекољубља и родољубља нашег дародавца који нас поучава својим животом и делом ове вредности наставити да се преносе и да ће се даљим истраживањима доћи

до што бољих видова презентовања знања и вредности које нам његова оставштина пружа као главне ресурсе.

ЛИТЕРАТУРА:

Извори: Документација Етнографског музеја

Бјеладиновић, Ј. (1968) *Етнографска спомен-збирка Христифора Црниловића*, каталог изложбе, Београд.

Бјеладиновић, Ј. (1979) Десет година Етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића, *Гласник етнографског музеја* 43, Београд, стр. 193.

Сеферовић, Н. (1986) *Фотографије Христифора Црниловића*, каталог изложбе, Београд.

Стојковић, Д. (1995) *Гласник Етнографског музеја*, књ. 58-59, уредник Влаховић, П. Београд.

М. Стојановић, (2020) *О Нини навијачима, музеју и нама...*, каталог изложбе, Београд (у штампи).

И. Ковачевић Музеји и модернизација: дрес, трактор и пластична lutka, у: *Тражење значења есеји из антропологије и фолклористике*, ур. Ковачевић, И. и Антонијевић, Д. (2014).

Milena Đurica and Maja Marjanović

Ethnographic Museum in Belgrade, House of Manak, Belgrade

MEMORIAL ETHNOGRAPHIC COLLECTION OF
HRISTIFOR CRNILOVIĆ – LEGACY AND REMINDER

Abstract

Hristifor Crnilović (Vlasotince) (1886-1963) was a painter, professor of painting, ethnographer and collector of objects of material culture and folk knowledge. He offered his great collection to the City of Belgrade to establish a permanent exhibition. From the first negotiations with the representatives of the City of Belgrade in 1958, when it was decided that the collection had great cultural and historical value, the realization of his original idea was completed after 10 years i.e. unfortunately 5 years after his death. In accordance with modern tendencies and theories of museum and museology development as well as new visions of understanding the role of museums in the society, in addition to already established forms of activities, organization of occasional exhibitions, lectures, educational and pedagogical work, Ethnographic Museum experts have recognized potential for new ways of working with their audience through educational programmes of old crafts, various skills, folk handicrafts and old artistic techniques. This innovative form of involving the public in the process of preserving intangible cultural heritage and cooperation with other cultural institutions has also been part of the work plan of the House of Manak, from the 1990s to this day.

Kew words: *Hristifor Crnilović, Ethnographic Memorial Collection, museology, educational programmes*